

۱۷. رک: سمعانی، الأئساب، طبع باعانه وزارة المعارف والشؤون الثقافية للحكومة العالية الهندية، تحت مراقبة شرف الدين احمد مدير دائرة المعارف العثمانية وسكرتيرها قاضي المحكمة العليا سابقاً، حيدرآباد دکن: مطبعة مجلس دائرة المعارف العثمانية، ۱۳۹۷ق، ج ۱، ص ۱۳۸؛ هـ، ۱۴۰۸ هـ - ق، ج ۵، ص ۸۹. اصل عبارت براساس نسخه دارالجنان بيروت (۱۴۰۸ هـ. ق، ج ۵، ص ۸۹) چنین است: «وأقام بيخاري بسنين، ثم وقع إلى الجوزجانان وإئصل بأولئك الشلاطين».

۱۸. بارتولد، ترکستان نامه: ترکستان در عهد هجوم مغول، ترجمه کریم کشاورز، ج ۲، انتشارات بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۲، ج ۱، ص ۵۴۴، پانوش ۳.

19. Nastich, V.N. (1987). "Monetnye nakhodki iz Kazakhstana i Kirgizii ('Coin Findings from Kazakhstan and Kirghizia')", *Vtoraia Vsesoiuznaia Numizmaticheskaia Konferentsiia (the 2nd All-Russian Numismatic Conference. Abstracts of papers and communications)*, Moscow, pp. 52-53.

20. Schöth, Fredrik (1965). *Chinese Currency*, Revised and edited by Virgil Hancock. Iola, WI, USA: Krause, pp. 15-21..

21. Nastich, V.N. (1987). "Monetnye nakhodki iz Kazakhstana i Kirgizii ('Coin Findings from Kazakhstan and Kirghizia')", *Vtoraia Vsesoiuznaia Numizmaticheskaia Konferentsiia (the 2nd All-Russian Numismatic Conference. Abstracts of papers and communications)*, Moscow, pp. 52-53

۲۲. این بخش برای مانده از کتاب تاریخ هلال بن مخشبن که رویدادهای سال های ۳۸۹-۳۹۳ قمری را پوشش می دهد، به عنوان تکمله ای بر ذیل وزیر ابوشجاع محمدبن حسین، ملقب به ظهیرالدین رودزوری، بر کتاب تجارب الامم و تعاقب الهمم ابوعلی مسکویه رازی به چاپ رسیده است؛ لذا عنوان مجلد هفتم از مجموعه تجارب الامم و ذیل ظهیرالدین رودزوری را بر خود دارد.

۲۳. صابی، الجزء الثامن من تاریخ الضابی، تحقیق سید حسن کسروی، ج ۷، بیروت: دارالکتب العلمیه، ۱۴۲۴ق، ج ۷، ص ۲۴.

۲۴. مسکویه رازی، تجارب الامم و تعاقب الهمم، تحقیق سید حسن کسروی، ج ۵، بیروت: دارالکتب العلمیه، ۱۴۲۴ق، ج ۵، صص ۳۴۶-۳۴۸.

25. Nastich, V.N. (1987). "Monetnye nakhodki iz Kazakhstana i Kirgizii ('Coin Findings from Kazakhstan and Kirghizia')", *Vtoraia Vsesoiuznaia Numizmaticheskaia Konferentsiia (the 2nd All-Russian Numismatic Conference. Abstracts of papers and communications)*, Moscow, pp. 52-53.

پی نوشت

۱. کریستن سن، ایران در زمان ساسانیان، ترجمه غلامرضا رشید یاسمی، تهران: دنیای کتاب، ۱۳۶۸، ص ۶۵۰-۶۵۱.

۲. چوکسی، سبیزو سازش. زرتشتیان مغلوب و مسلمانان غالب در جامعه ایران نخستین سده های اسلامی، ترجمه نادر میرسعیدی، تهران: ققنوس، ۱۳۹۳، ص ۱۰۷، ۹۹، ۱۳۲ و ۱۷۲.

۳. در این باره، رک: بارتولد، ۱۳۵۲، ج ۱، ص ۱۳۸-۱۳۹.

۴. رک: بیهقی، بی تا، ج ۳، ص ۱۱۹۴-۱۱۹۵.

۵. همان، ص ۱۱۹۴.

۶. درباره پاره دوم روایت قرشی، رک: بیهقی، بی تا، ج ۳، ص ۱۱۹۴-۱۱۹۵.

۷. بارتولد، ترکستان نامه: ترکستان در عهد هجوم مغول، ترجمه کریم کشاورز، ج ۲، انتشارات بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۲، ج ۱، ص ۵۴۳.

۸. ابن اثیر، الکامل فی التاریخ، ج ۸، بیروت: دار صادر، ۱۳۸۵ق، ج ۸، ص ۵۳۲.

۹. بارتولد، ترکستان نامه: ترکستان در عهد هجوم مغول، ترجمه کریم کشاورز، ج ۲، انتشارات بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۲، ج ۱، ص ۵۴۳.

۱۰. چنین می نمایم که اصل این رساله به زبان ترکی جغتایی نوشته شده و بعد ها به فارسی نیز ترجمه شده است. ترجمه فارسی تذکره بغراخان به تصحیح محمد منیر عالم و از سوی مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان به چاپ رسیده است.

۱۱. چنان که مشاهده می شود، نام عمومی ستوق بغراخان در روایت های قرشی و تذکره متفاوت است.

۱۲. جهت اطلاع از متن ترکی جغتایی تذکره بغراخان و ترجمه انگلیسی آن، رک: شوا، ۱۸۷۸، ج ۱، ص ۴-۱۲ و ۸۷-۹۶؛ همچنین درباره متن ترجمه فارسی، رک: تذکره بغراخان، ۱۳۷۶، ص ۸۳-۱۰۹.

۱۳. بایستی به خاطر داشت که مراد بارتولد از قید «هنوز» در این جمله، مربوط به روزگار خود وی است و از آن زمان تا به امروز، دگرگونی های بسیاری در ساختارها و بافتارهای اجتماعی، فرهنگی، ذهنی و فکری سرزمین های آسیای مرکزی و مردمان آن مناطق رخ داده است.

۱۴. بارتولد، ترکستان نامه: ترکستان در عهد هجوم مغول، ترجمه کریم کشاورز، ج ۲، انتشارات بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۲، ج ۱، ص ۵۴۴.

۱۵. همان، ص ۵۴۵. مترجم محترم کتاب، به خطا نام پدر این شخص را که گویا «شغیان» بوده، به صورت «صوفیان» ترجمه کرده است.

۱۶. فرای، تاریخ ایران کمبریج: از فروپاشی دولت ساسانیان تا آمدن سلجوقیان، گردآوری ر.ن. فرای، ترجمه حسن انوشه، ج ۴، تهران: امیرکبیر، ۱۳۹۴، ص ۱۳۵؛ نیز رک: فروزانی، قراخانیان: بنیان گذاران نخستین سلسله ترک مسلمان در فرارود (آسیای میانه)، تهران: سمت، ۱۳۸۹، ص ۱۴.

دو نمونه از مسکوکات مسی منسوب به نخستین فرمانروایان قراخانی که با طراز مسکوکات چینی (گش) و با عباراتی به خط کوفی ضرب شده است. وازگانی چون «ملک»، «آرام» (آزار یا اوزار)، «پینال» و «محمد» در چهار سوی این سکه ها دیده می شود.

منابع:

۱. ابن اثیر، علی بن محمد. (۱۳۸۵ق). الکامل فی التاریخ، ج ۸. بیروت: دار صادر.

۲. بارتولد، واسیلی. (۱۳۵۲). ترکستان نامه: ترکستان در عهد هجوم مغول، ترجمه کریم کشاورز. ج ۲. تهران: انتشارات بنیاد فرهنگ ایران.

۳. بیهقی، ابوالفضل محمد بن حسین. (بی تا). تاریخ مسعودی معروف به تاریخ بیهقی، با مقابله، تصحیح، حواشی و تعلیقات سعید نفیسی. ج.، تهران: کتابخانه سنایی.

۴. تذکره بغراخان. (۱۳۷۶). به تصحیح محمد منیر عالم، اسلام آباد: مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان.

۵. چوکسی، جمشید کرشاسب. (۱۳۹۳). سبیزو سازش. زرتشتیان مغلوب و مسلمانان غالب در جامعه ایران نخستین سده های اسلامی. ترجمه نادر میرسعیدی. تهران: ققنوس.

۶. سمعانی، ابوسعید عبدالکریم بن محمد. (۱۴۰۸ هـ. ق/ ۱۹۸۸ م.). الأئساب. تقدیم و تعلیق عبدالله عمر البارودی. ج.، بیروت: دارالجنان.

۷. _____. (۱۳۹۷ق/ ۱۹۷۷ م.). الأئساب. طبع باعانه وزارة المعارف والشؤون الثقافية للحكومة العالية الهندية، تحت مراقبة شرف الدين احمد مدير دائرة المعارف العثمانية وسكرتيرها قاضي المحكمة العليا سابقاً، حيدرآباد دکن: مطبعة مجلس دائرة المعارف العثمانية.

۸. صابی، ابوالحسين هلال بن مخشبن. (۱۴۲۴ هـ. ق/ ۲۰۰۳ م.). الجزء الثامن من تاریخ الضابی، تحقیق سید حسن کسروی. ج ۷. بیروت: دارالکتب العلمیه.

۹. فروزانی، سید ابوالقاسم. (۱۳۸۹). قراخانیان: بنیان گذاران نخستین سلسله ترک مسلمان در فرارود (آسیای میانه). تهران: سمت.

۱۰. فرای، ریچارد نیلسون. (۱۳۹۴). «ساسانیان»، مندرج در تاریخ ایران کمبریج: از فروپاشی دولت ساسانیان تا آمدن سلجوقیان. گردآوری ر.ن. فرای، ترجمه حسن انوشه. ج ۴. تهران: امیرکبیر، صص ۱۱۹-۱۴۲.

۱۱. کریستن سن، آرتور. (۱۳۶۸). ایران در زمان ساسانیان. ترجمه غلامرضا رشید یاسمی. تهران: دنیای کتاب.

۱۲. مسکویه رازی، ابوعلی احمد بن محمد. (۱۴۲۴ق/ ۲۰۰۳ م.). تجارب الامم و تعاقب الهمم، تحقیق سید حسن کسروی. ج ۵. بیروت: دارالکتب العلمیه.

13. Nastich, V.N. (1987). "Monetnye nakhodki iz Kazakhstana i Kirgizii ('Coin Findings from Kazakhstan and Kirghizia')", *Vtoraia Vsesoiuznaia Numizmaticheskaia Konferentsiia (the 2nd All-Russian Numismatic Conference. Abstracts of papers and communications)*, Moscow, pp. 52-53.

14. Schöth, Fredrik. (1965). *Chinese Currency*, Revised and edited by Virgil Hancock. Iola, WI, USA: Krause.

15. Shaw, Robert Barkley. (1878). *A Sketch of the Turki Language as Spoken in Eastern Turkistan (Kashgar and Yarkand)*, 1th vol. Calcutta: Baptist Mission Press.